

VETERINARIS
SENSE FRONTERES

**SOBIRANIA
ALIMENTÀRIA:
Una alternativa amb visió global**

Ferreries, 10 de gener de 2012

Índex:

PROBLEMA DE LA FAM

Visió de context de la fam al món (desigualtat, algunes xifres i distribució de la fam al món) 10 min

MODEL DE PRODUCCIÓ D'ALIMENTS DOMINANT

Visió de context de la producció. Les característiques del sistema agroalimentari mundial que constitueixen la base del problema agroalimentari. Exemples concrets 10 min

SOBIRANIA ALIMENTÀRIA COM ALTERNATIVA

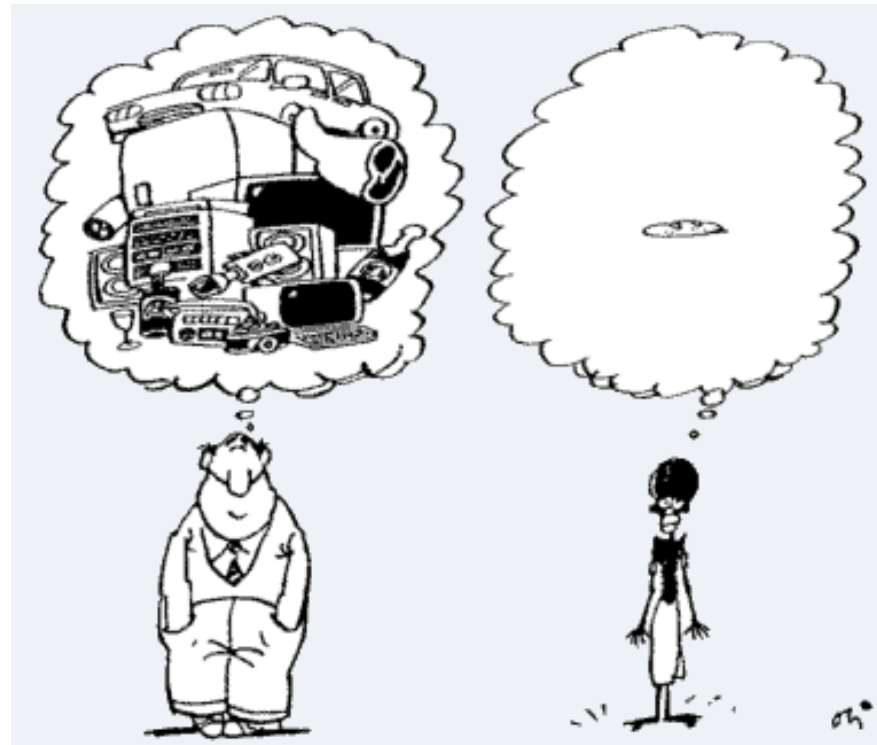
Sobirania alimentària com a alternativa. Què és la sobirania alimentària. On s'origina el concepte. Quines propostes fa. 10 min

LA IMPORTÀNCIA DEL NOSTRE PAPER

Les nostres opcions. Els efectes del nostre consum. 10 min

Debat, preguntes, comentaris. Recursos i informació 15 min

Pobresa i desigualtat

**10% població
85% capital**

**50% població
1% capital**

Veient aquesta vinyeta (basada amb fets reals) em vé al cap...
Injust repartiment dels recursos d'un planeta Terra que és de totes i tots.

- Crisi alimentària:

Els líders mundials que assistiren a la Cimera Mundial de l'Alimentació a Roma (13-17 nov de 1996) es van comprometre a reduir a la meitat el n^o de persones subnutrides en el món abans de 2015. ([Declaració de Roma](#)).

Crisi alimentària:

A la Cimera del Mil·lenni de l'any 2000, els líders mundials reafirmaren el seu compromís de reduir a la meitat la proporció de persones que passen fam entre 1990 i 2015.

Crisi alimentària

Mentre que la realitat és...

1995-1997: 825 milions

2000-2002: 857 milions

2004-2006: 873 milions

Actualment...

1000 milions de persones passen fam

La majoria són productors d'aliments (75%)

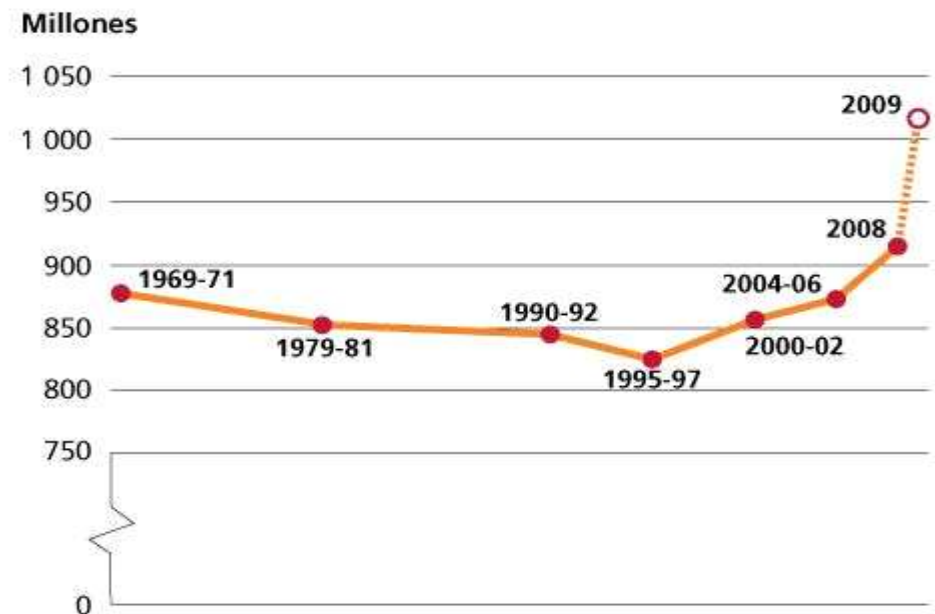
30,000 milions de dòlars

Per garantir alimentació als 1000 milions segons la FAO

1,600,000 milions de dòlars

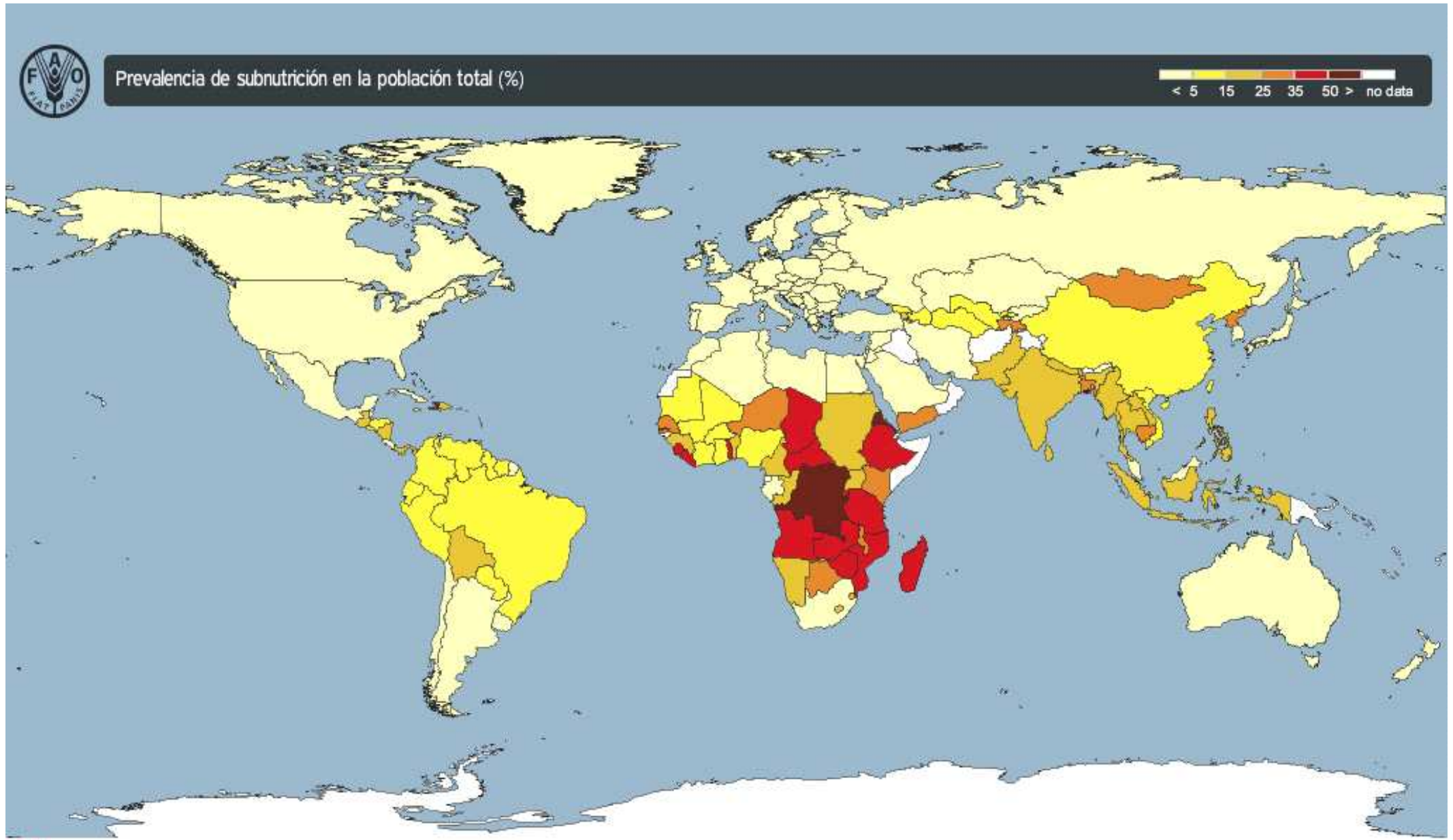
La despesa militar mundial al 2010 (A Europa en corresponen 385,000 milions). És a dir, sobraria amb 1/10 part de la despesa militar europea per acabar amb la fam al món. Hi ha voluntat real de fer-ho?

Extraer enseñanzas del pasado: número de personas subnutridas en el mundo, de 1969-71 a 2009

Fuente: FAO.

La fam al món

Aliments al món

No arriba a 6.000 milions...és el nº de persones que viuen actualment a la Terra.

Segons càlculs de la FAO, es produeixen aliments suficients com per alimentar 12.000 milions de persones: el doble de la població actual.

QUÈ ESTÀ PASSANT?

Característiques del mercat alimentari global:

1. Relacions comercials injustes

- 80 % de les terres del sud

Es dediquen al cultiu per a l'exportació (i no a l'alimentació de les seves pròpies persones). Les divises que es generen serveixen per pagar el **deute extern**. Segons en Jaime Atienza a "La Deuda Externa y los Pueblos del Sur" el deute extern és una forma nova d'esclavatge o de colonialisme sofisticat.

- Acaparament de les terres més fèrtils per a producció intensiva de productes que no són de primera necessitat: cultius energètics per a agrocombustible, mines, soja per fer pinsos, etc. **(land grabbing d'empreses transnacionals i fins i tot de governs → el cas d'Àfrica).**

Característiques del mercat alimentari global:**1. Relacions comercials injustes**

Desplaçament i marginació dels pagesos locals: creació de bosses de pobresa als suburbis urbans dels mateixos països amb el desarrelament cultural que comporta (alcoholisme – sobretot masculí -, violència de gènere, prostitució, baixos índexs d'escolarització, els fillets del carrer, narcotràfic...) → ex. fabelas de Brasil.

(Una dada: el 60% dels immigrants a Espanya provenen d'un entorn rural)

Aranzels que dificulten l'accés dels països pobres al mercat dels rics + l'anomenat **Lliure comerç**: productes subvencionats de països rics "inunden" els mercats del sud, i els petits productors s'arruïnen (dumping). → Els casos de Bangladesh i Haití.

El cas d'Haití

- En els 70, autosuficiència alimentaria. Aliment base: arròs.
- Lliberalització del comerç (encara a nivell internacional no es coneix cap cas de lliberalització real -> estem xerrant de la llei del peix gros es menja el petit o d'hipocresia?). (Ex: El cas dels tractats de lliure comerç de blat d'indi entre EUA i Mèxic)
- Entrada indiscriminada d'arròs subvencionat d'EUA (preu inferior al de producció local en origen i destí: dumping).

El cas d'Haití

Resultats:

- Descomposició, desestructuració de l'economia local.
- Haití, tercer importador d'arròs d'USA el 2008 (quasi total dependència).
- Davant la pujada de preus (l'arròs, +50% el 2008), s'estén la fam i la pobresa.
- Beneficiaris? Riceland Foods Inc. 500 milions de dòlars en subsidis.

El cas d'Haití

elroto.elpais@gmail.com

Arrel del terratrèmol...
Entren llavors híbrides o transgèniques en forma de suposada ajuda, conduint a la dependència de pesticides, fertilitzants, llavors per a l'any següent dels pagesos i pageses a les mateixes empreses de sempre (Monsanto, Syngenta, etc)

Entrada militar i ingerències estrangeres en les decisions del país. Per què es militaritza Haití i el Congo (on hi ha ja + de 3 milions de morts) la Comunitat internacional mira cap l'altre costat?

ME ESTÁN CORRIENDO LA AMPLITUD DE MIRAS CON
UNAS GAFAS DE VISION ESTRECHA... AHORA LO VEO
TODO MUCHO MÁS COHERENTE

Perill quan el nivell de consciència d'una societat es inferior al seu nivell de desenvolupament

Característiques del mercat alimentari global:**2. Agronegoci: industrialització i mercantilització de l'agricultura**

Sobreexplotació de recursos (aigua, sòls, energia, ...)

Ús massiu de pesticides, fertilitzants i de pràctiques agressives

Contaminació

Escalfament global (el ppal factor que condueix a l'efecte hivernacle és el model intensiu d'agricultura i ramaderia que s'està adoptant, + que automòbils per ex.).

Desforestació, erosió, pèrdua de biodiversitat

Condicions laborals precàries (el cas de la foto: Chiquita).

Concentració de terres

Pèrdua de pràctiques culturals i valors mil·lenaris

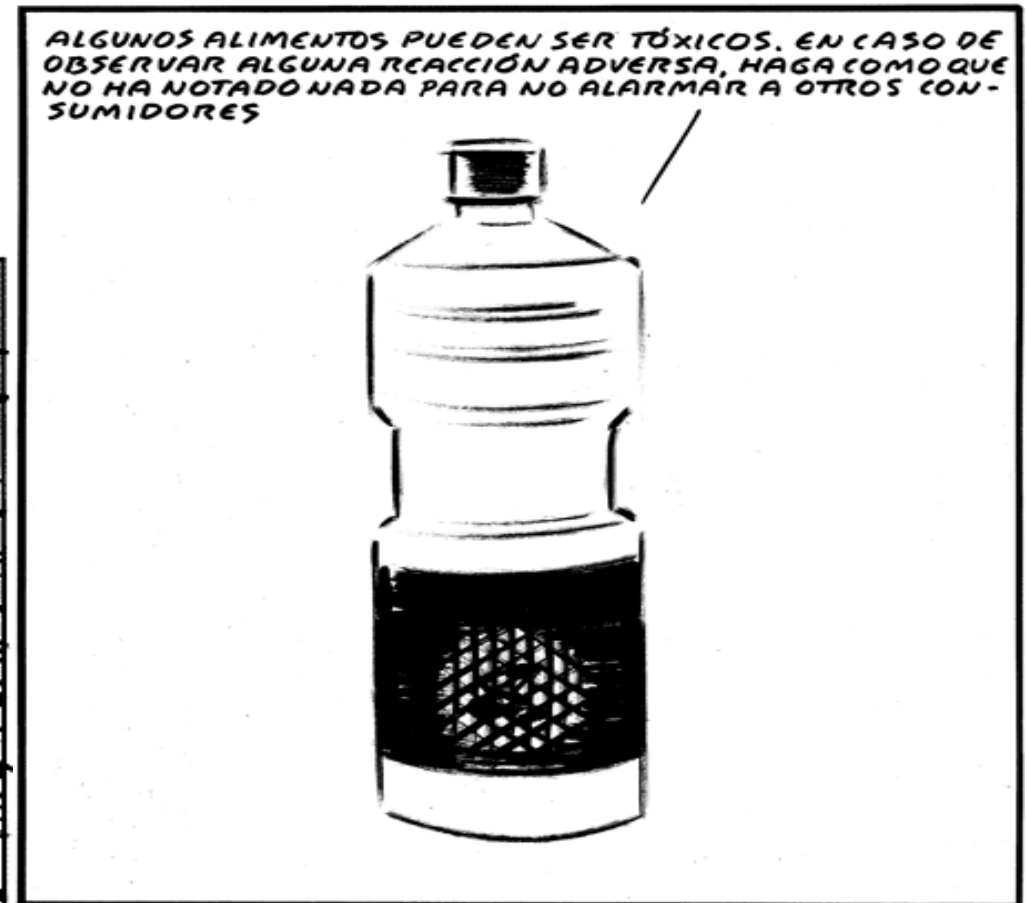

Característiques del mercat alimentari global:

2. Agronegoci: industrialització i mercantilització de l'agricultura

elroto@inicia.es

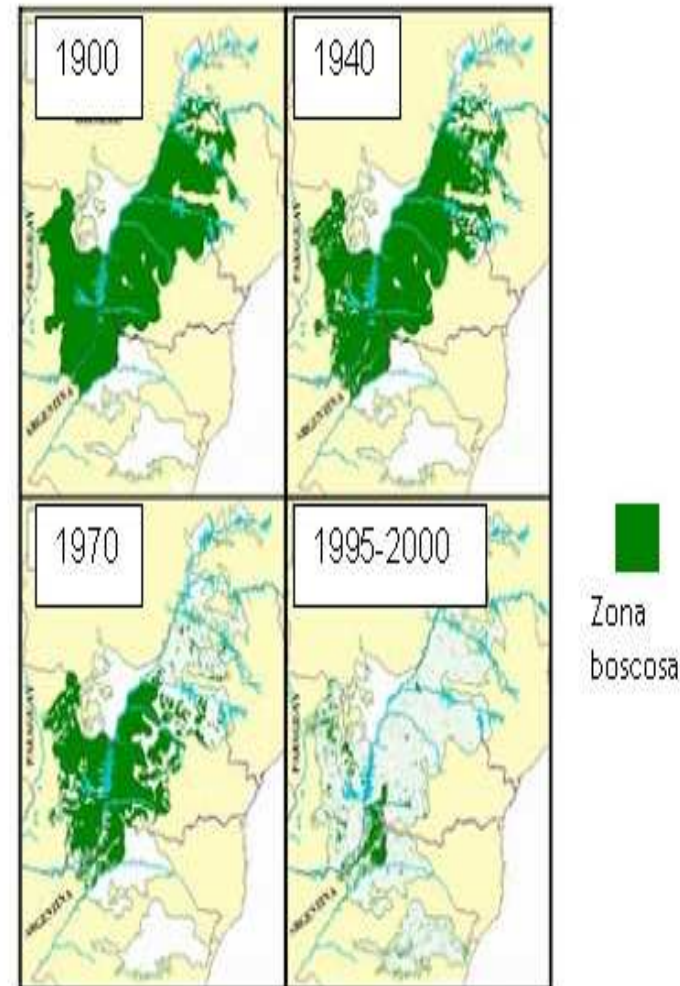
elroto@inicia.es

Característiques del mercat alimentari global:

2. Agronegoci: industrialització i mercantilització de l'agricultura

Casos concrets: la soja.

La producció de soja és un cas paradigmàtic.

Desapacón del Bosque Atlántico Interior. WWF

Característiques del mercat alimentari global:

2. Agronegoci: industrialització i mercantilització de l'agricultura

Casos concrets: la soja.

Desforestació (lligada amb els interessos de la tala il·legal de llenya) per incorporar noves terres a l'agronegoci de producció de soja

Característiques del mercat alimentari global:

**2. Agronegoci:
industrialització
i mercantilització de
l'agricultura**

Casos concrets: la soja.
Continua avançant l'arc
de desforestació per
produir monocultius.

Característiques del mercat alimentari global:

2. Agronegoci: industrialització i mercantilització de l'agricultura

El destí de les grans monocultius de soja: per alimentar les persones? No, per fer negoci.

99 % de la soja

que es fa servir a Espanya s'importa i es destina a pinsos per ramaderia intensiva (excessiu consum de carn que tant a nivell dietètic, com ambiental i de justícia social és negatiu). Una elevada proporció és transgènica

Característiques del mercat alimentari global:

2. Agronegoci: industrialització i mercantilització de l'agricultura

Característiques del mercat alimentari global:**3. Control corporatiu: qui hi guanya?****3 empreses**

Cargill, Bunge i ADM controlen més del 85% del comerç mundial de cereals.

Concentració del control de la producció d'aliments

Els beneficis de l'alimentació es concentren en poques mans (cadena supermercats). Exemple dels diaris i grans superfícies.

Pèrdua de llocs de treball (al camp i a la resta de la cadena de distribució)

Agroquímics i altres insums agrícoles també estan controlats per corporacions transnacionals

(Una dada curiosa i trista alhora: Fins i tot a Espanya està prohibida la venda de llavors entre pagesos per a protegir o mantenir aquest abús)

4 empreses

Controlen el 80 % de la distribució d'aliments a

Espanya. Concentració de la distribució

Els drets de propietat intel·lectual atorguen privilegis de monopoli sobre béns del patrimoni universal: llavors, races de bestiar i material genètic. Exemple de la biopirateria d'empreses a zones de l'amazonia.

Característiques del mercat alimentari global:

3. Control corporatiu: qui hi guanya?

VINIERON UNOS HOMBRES ALTOS Y NOS DIERON ALUBIAS.
PODEIS COMERLAS PERO NO PLANTARLAS, NOS ADVIRTIERON,
PUES SON ESTÉRILES.
ASÍ PODREMOS SEGUIR AYUDANDOOS, NOS EXPLICARON

EL ROTO

Característiques del mercat alimentari global:

4. Especulació financera amb aliments

15 % dels ingressos dels europeus es destina a la compra d'aliments.

75 % dels ingressos dels habitants dels països del sud es destina a la compra d'aliments.

**El cas de la borsa i desregulació de la mateixa:
Mercats a futurs d'aliments.**

“Es compren i venen, recompren i revenen collites que encara no existeixen”
(Ramón Folch)

S'està jugant amb la fam en el món o, més ben dit, és fa negoci.

71 %

És l'increment dels preus dels cereals al món durant el 2010 segons la FAO a causa de l'especulació financera.

39 %.

L'increment dels aliments en termes globals.

HE COMPRADO CIENTO MILLONES DE
TONELADAS DE AVENA

YO TAMBIÉN DESAYUNO CEREALES

elroto.elpais@gmail.com

Característiques del mercat alimentari global:

4. Especulació financera amb aliments

Característiques del mercat alimentari global:

4. Especulació financera amb aliments

Els efectes al món del sistema de producció

Mercats absurds. Els viatges dels aliments.

Espanya cada dia importa 3500 porcs vius i n'exporta 3000 porcs vius

Cada dia importem 330.000 kg de carn de pollastre i exportem... 205.000 kg de carn de pollastre

El sistema de distribució d'aliments a Menorca importa llet. El sistema de producció n'exporta.

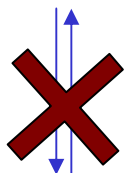
Els països del sud dediquen el 80% de les terres a cultius a exportació i el 20% per a consum intern

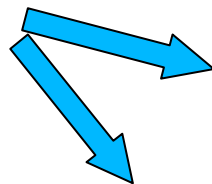
elroto@inicia.es

Mecanisme d'ingerència de les corporacions:
(Dumping, control governamental, compra de terres, ajuda al desenvolupament... violència)

Petit productor

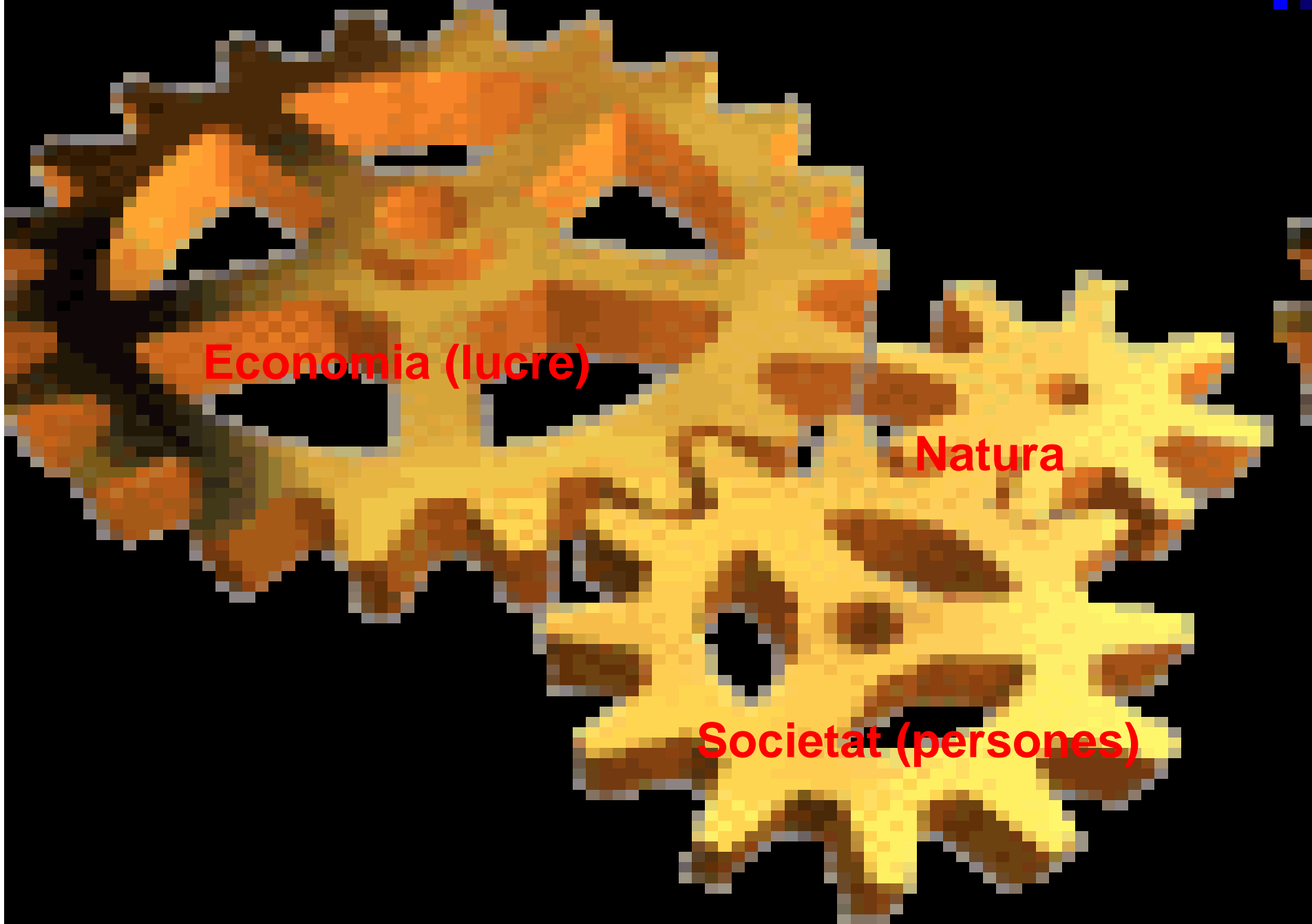

Mercats locals

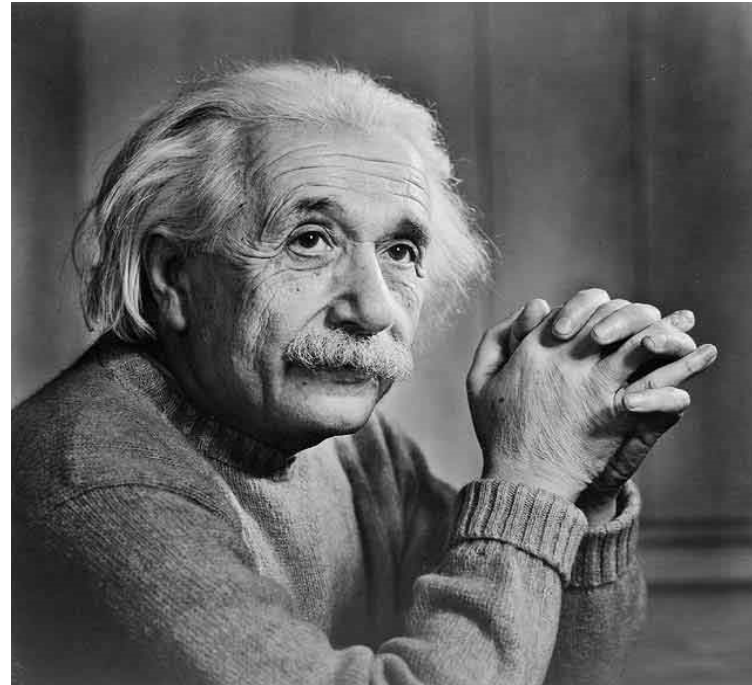
Emigra a les ciutats (bosses de fam) o al nord i permet la conquesta de terres per part de les grans transnacionals

Modifica els cultius tradicionals per cultius per a l'exportació que cobra a baix preu i no pot ni pagar el propi menjar.

Anam bé així????????????????

“No es possible superar un problema complexe amb la mateixa manera de pensar que el va generar .” -Abert Einstein

FA FALTA UN CANVI DE PARADIGMA!!!

Definició

És el dret dels pobles a aliments nutritius y culturalment adequats, accessibles, produïts de manera sostenible i el seu dret a decidir el propi sistema alimentari i productiu

(Conferència de Nyéléni, Mali, 2007)

Què motiva la seva aparició

LES CAUSES DELS PROBLEMES QUE PATEIX LA PAGESIA DELS PAÏSOS ENRIQUITS SÓN LES MATEIXES QUE PROVOQUEN MISÈRIA DELS CAMPEROLS DEL SUD:

- **LIBERALITZACIÓ DELS MERCATS,**
- **MERCANTILITZACIÓ DE L'AGRICULTURA I L'ALIMENTACIÓ, PRIVATITZACIÓ DELS RRNN**
- **ESSÈNCIA CORPORATIVA I INDUSTRIAL DEL SISTEMA ALIMENTARI I**
- **EL SEMIMONOPOLI DE LES TRANSNACIONALS SOBRE ELS SISTEMA ALIMENTARI GLOBAL**

Origen del concepte

VIA CAMPESINA

(<http://viacampesina.org>)

Moviment de pagesos internacional

150 organitzacions locals y nacionals de 70 països

En total representa a 200 milions de pagesos

A Espanya

Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos (COAG)

Sindicato de Obreros del Campo de Andalucía (SOC)

Alternativa

MODELO ACTUAL

- Alimento = producto
- Especular
- Concentración del poder en pocas trasnacionales
- Petroalimentos
- Privatización de los recursos
- Agricultura intensivista

SOBERANÍA ALIMENTARIA

- Alimento = derecho
- Reconocer y respetar este derecho
- Poder al campesinado y a los/as consumidore/as
- Mercados locales
- Recursos en manos de lo/as productore/as
- Agricultura ecológica

Alternativa

**DEFENSA DELS MODELS
AGROECOLÒGICS**

Mil·lenaris
Complexes i dinàmics
Autosuficients
Justos
Locals
Sostenibles

Objectiu

ALIMENTACIÓ

**EN DETRIMENT DELS
MODELS INDUSTRIALS**

Dels anys 70
Simples i estàtics
Dependents
Injustos
Globals, deslocalitzats
Contaminants

Objectiu

BENEFICI ECONÒMIC

El cas de Menorca: els dos models

Tradicional extensiu, familiar, ecològic

- Elevada autosuficiència
- Policultius, sistemes rotatius i pràctiques sostenibles
- Bestiar en règim de pastura
- Agricultura de secà amb varietats autòctones adaptades
- Producció neta d'aliments i suport de biodiversitat
- Elevada eficiència dels recursos emprats
- Diversitat de producció (llet i altres)
- Venda directa, major control de salubritat aliments
- Adaptabilitat front adversitats i sostenibilitat en el temps
- Productes sans i amb valor afegit
- Manteniment i custòdia de paisatge valorat
- Transmissió de valors culturals i pràctiques tradicionals (memòria cultural viva)

Producció intensiva

- ↑ dependència externa (transport, gasoil, medicaments, pinsos)
- Monocultius
- Vaques estabulades o semiestabulades
- Pinsos transgènics (soja i blat d'indi) i regadius
- Contaminació (nitrats, pesticides, etc) i pèrdua de biodiversitat
- Elevat consum de recursos (aigua, energia)
- Producció homogènia (llet)
- Dependència de mercats i preus fora del control del productor
- Elevada fragilitat
- Productes convencionals i amb possibles riscos per a la salut
- Impacte sobre el paisatge
- Pèrdua de patrimoni cultural

Les propostes

Proporcionar mitjans d'accés a l'alimentació

Alimentació suficient, innòcua, nutritiva, culturalment acceptable

Mercats locals

Polítiques equitatives que promoguin l'abastiment local i regional, democratització de les institucions financeres, retirada de les receptes tipus OMC

Reforma agrària

Descentralització de les terres, repartició justa dels beneficis, accés als insums, ús sostenible dels recursos

Recuperació agricultura familiar

Com a mitjà digne de subsistència i de protecció de la biodiversitat i recursos genètics

No als transgènics

Retirada dels transgènics i polítiques que promouen els agrocombustibles

Gènere

Reconeixement, valoració del paper de la dona i equitat real de gènere

Què hi podem fer nosaltres

Què hi podem fer nosaltres

Consum de productes locals

Productes fets a Menorca, en agricultura familiar extensiva, si pot ser ecològics.

Per productes 'exòtics': Comerç Just

Sucre, cafè, xocolata es poden trobar a moltes botigues.

Evitar els grans supermercats

Prioritzar els mercats locals, els colmadors, les petites botigues, cooperatives (Econura,...) o compra directa al productor. Tot i que no sempre, pot ser un poc més car però és la millor manera de lluitar per un món més just, més saludable per nosaltres les persones i pel planeta.

Incidència política

Exigir als nostres representants que defensin els drets dels pobles en front els interessos de les transnacionals. Modificació de polítiques agràries. Protecció dels petits agricultors i botigues d'alimentació com a autèntics generadors de treball, repartiment de riquesa, mantenidors de biodiversitat, etc
Les demandes seran assolides mitjançant la construcció d'una societat civil organitzada cap a una democràcia profunda i vertaderament participativa..

Resumint molt, la S.A. com alternativa té 3 pilars fonamentals:

1. **Dret humà universal a l'alimentació: que s'acompleixi de forma efectiva i, per extensió, la resta de drets humans pq són indisociables.**
2. **L'ordre de prioritats "en cercles" a l'inrevés de com està ara.**
3. **Democratització efectiva a l'hora de decidir els models alimentaris i, per extensió, de la resta d'aspectes comuns (que formen part de la política).**

Què hi podem fer nosaltres

COMENTARIS, DUBTES, PREGUNTES

Enllaços d'interès

www.veterinariossinfronteras.org

www.derechoalimentacion.org

www.noetmengiselmon.org

www.supermercatsnograncies.org

www.viacampesina.org

www.soberaniaalimentaria.info/

<http://www.edualter.org/material/sobirania/indexcat.htm>

MOLTES GRÀCIES !!!

baleares@veterinariossinfronteras.org

Eva (biful@yahoo.es)

Ricard (ricard.cots@gmail.es)

Ester (esterdream26@hotmail.com)

Agustí (agustiml@hotmail.com)